

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Erzincan University Journal of Social Sciences Institute

2021-14(1)- E-ISSN-2148-9289

**III. DÖNEM TBMM'DE CEBEL-İ BEREKET MİLLETVEKİLLERİ VE
MECLİS'TEKİ FAALİYETLERİ**

**Cebel-i Bereket Deputes Of The 3RD Grand National Assembly Of Turkey and
Their Activities At The Assembly**

Pınar KAŞ

Öğretim Görevlisi, Şırnak Üniversitesi

Instructor, Sırnak University

pkas@windowslive.com

Orcid: 0000-0002-5176-6458

Atıf/©: Kaş, Pınar (2021). III. Dönem TBMM'de Cebel-i Bereket Milletvekilleri ve Meclis'teki Faaliyetleri, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 14, Sayı 1, ss. 159-173

Citation/©: Kaş, Pınar (2021). Cebel-i Bereket Deputes Of The 3RD Grand National Assembly Of Turkey and Their Activities At The Assembly *Erzincan University Journal of Social Sciences Institute*, Year 14, Issue 1, pp. 159-173

Makale Bilgisi / Article Information:

Makale Türü-ArticleTypes : *Araştırma/Research*
Geliş Tarihi-ReceivedDate : *23/03/2021*
Kabul Tarihi-AcceptedDate : *21/06/2021*
Sayfa Numarası-Page Numbers: *159-173*
Doi : *10.46790/erzisosbil.901827*

Notlar/Notes

-

Yazar(lar), herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Turnitin/Ithenticate/İntihal ile İntihal Kontrolünden Geçmiştir

Screened for Plagiarism by Turnitin/Ithenticate/İntihal

Licensed by CC-BY-NC ile lisanslıdır

III. Dönem TBMM'de Cebel-i Bereket Milletvekilleri ve Meclis'teki Faaliyetleri

Cebel-i Bereket Deputies Of The 3RD Grand National Assembly Of Turkey and Their Activities At The Assembly

Pınar KAŞ

Öz:

II.Büyük Millet Meclisi'nin açılmasıyla birlikte İntihab-ı Mebusan Kanunu'nda değişiklik yapılmış, çıkarılan kanunda yapılan değişikliğe göre; Cumhuriyet Halk Fırkası Reisi Mustafa Kemal Paşa tarafından seçilecek adayları gösteren tebliğ yayınlanmış ve seçimlerde 1924 Anayasasındaki seçme ve seçilme hakkı ile ilgili maddeler uygulanmıştır. 1927 seçimleri 63 seçim bölgesinde yapılmış ve 316 milletvekili seçilmiştir. Üçüncü dönem milletvekilliğine Cebel-i Bereket'ten Ali Rıza Bebe, Abdullatif Naci Eldeniz, Mehmet İhsan Eryavuz, Hüseyin Avni Zaimler ve Mehmet Sabri Toprak seçilmişlerdir. Bu çalışmada TBMM'nde Cebel-i Bereket milletvekillerinin siyasi faaliyetleri incelenmiş, ayrıca milletvekillerinin biyografileri de yer almıştır. Çalışma da arşiv belgeleri, TBMM arşivi, TBMM Zabıt Cerideleri ve siyasi alanda yapılan araştırma eserleri, tez, makalelerden faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cebel-i Bereket, Seçim, Milletvekilleri.

Abstract

As soon as the inauguration of the 2nd Grand National Assembly, the Deputy Election Law was amended; and according to the amendment made to the enacted law, a communique listing the candidates to be elected by Mustafa Kemal Pasha, the Leader of the Republican People's Party, was issued and the articles relating the right to elect and be elected of the Constitution of 1924 were applied. The election of 1927 was carried out in 63 election regions, and 316 deputies were elected. Ali Rıza Bebe, Abdullatif Naci Eldeniz, Mehmet İhsan Eryavuz, Huseyin Avni Zaimler and Mehmet Sabri Toprak were elected from Cebel-i Bereket as 3rd term deputies. This study looks into the political activities of Cebel-i Bereket deputies at the Grand National Assembly of Turkey and also includes the biographies of the deputies. Archive documents, the archive of the Grand National Assembly of Turkey, the Minutes Bulletins of the Grand National Assembly of Turkey, political research works, theses and articles were made use of in this study.

Keywords: Cebel-i Bereket, Election, Deputies.

1. GİRİŞ

Amanos dağları olarak geçen bölgeye halk arasında "Gavur Dağları" denmiştir. Bu dağların etrafında kurulan sancak ise, "Cebel-i Bereket" olarak adlandırılmıştır. (Arı, 2011:9) Ayrıca, Cebel-i Bereket (Bereket Dağı) adı, arazinin bereketliliğini ifade etmek için de söylenmiştir. Cevdet Paşa, 1891 yılında yazmış olduğu Ma'ruzat adlı eserinde Gavurdağı'na hükümetçe Cebel-i Bereket adı verildiğini de belirtmiştir. Cebel-i Bereket 1890 yılında Adana vilayetine bağlanmış ve bu sancağa Osmaniye Payas kazaları dışında Hassa, Bulanık ve İslahiye kazaları da eklenmiş, böylece sancak doğudan Halep vilayetine, kuzeyden Ceyhan nehri ve Kozan sancağına, güneyden İskenderun körfezi ve batıdan Adana sancağına kadar olan geniş bir alana yayılmıştır.(Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 1993:185-186) 1908'de İkinci Meşrutiyetin ilanı ile sancak merkezi, Osmaniye'ye taşınmıştır. (Yurt Ansiklopedisi, 1982:63) 1923 yılında ise Cumhuriyetin ilanı ile sancakların vilayete dönüştürülmesi sonucunda Cebel-i Bereket Vilayetinin merkezi Osmaniye olmuştur.(Arı, 2010:14) Bahçe, İslahiye, Hassa, Payas ve Ceyhan da Osmaniye'ye bağlanmıştır.(Müşir(Mareşal) Derviş Paşa kumandasındaki Fırka-i İslahiye'nin, 28 Mayıs 1865'de başlattığı ve 16 Mayıs 1866'da tamamladığı ve Derviş Paşa'nın ıslahat diye nitelediği Cebel-i Bereket, Kozanoğlu ve Kürt dağı isyanları sonucu, güneydeki aşiretler iskana mecbur edilmişlerdir. (Bayazit, 2008:29-31) Bu şekilde Osmaniye Kazası'nın kuruluşu ve Kıyı Köyleri'nin iskanı tamamlanmıştır. (Sansar, 2006:93-94) Fırka-i İslahiye Ordusu'nun kurduğu şehirlerden biri olan Osmaniye (Sansar, 2006:144) 1908 yılından itibaren 15 yıl sancak statüsünde 10 yıl da vilayet merkezi olarak kalmıştır. 1 Haziran 1933 tarihinde ilçe olan ve Adana'ya bağlanan Osmaniye, 1865 iskanından sonra coğrafi konumu ve sahip olduğu birçok avantajdan dolayı hızla gelişmiştir.(Arı, 2010:14)

2. 1927 GENEL SEÇİMLERİ VE CEBEL-İ BEREKET

Cumhuriyet ilanı, Halifeliğin kaldırılması gibi köklü değişiklikler II.Meclis döneminde gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda Cumhuriyetin ilk muhalif partisi olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası da bu dönemde kurulmuştur. Şeyh Sait İsyanının ardından başlayan bunalımlı günlerde Takrir-i Sükun yasasıyla basın denetim altına alınmış ve isyanda rolü olduğu gerekçesiyle Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatılmıştır. Partinin kapatılmasıyla ülkede tek örgütlü siyasi güç olarak Cumhuriyet Halk Fırkası kalmıştır. 1927 yılına gelindiğinde II.Meclis yasal süresini doldurmuş dört yıllık çalışma süresi dolan meclisin yenilenmesi kararı alınmıştır. Bu amaca yönelik olarak 26 Haziran 1927 tarihinde Afyokarahisar Milletvekili Ali Çetinkaya "*Meclis'in tatil-i faaliyet etmesine*" dair takrir vermiş, takririn kabul edilmesiyle meclis 1 Kasım 1927 yılına kadar çalışmalarına ara vermiştir. Bu süreçte de 1927 seçimleri yapılmış ve III. Meclis görevine başlamıştır.(Ünal, 2016:217) Seçimlerden önce 1924 Anayasası kabul edilmiş, (Armağan, 1967:71) Anayasa da seçme ve seçilme hakları ile ilgili birtakım değişikliklere gidilmiştir. Bu düzenlemeler ise;

"-18 yaşını bitiren her erkek Türk, mebus seçme ve 30 yaşını bitiren her erkek Türk mebus seçilme hakkına sahiptir.

-Milletvekili seçilebilme koşulları şunlardır;

-Yabancı devlet hizmetinde bulunmamak,

-Yüz kızartıcı suçlardan veya hırsızlık, dolandırıcılık, emniyeti suistimal, hileli iflas gibi suçlardan birisiyle mahkum olmamak, kısıtlı olmamak,

-Yabancı devlet vatandaşlığı iddiasında bulunmamak,

-Medeni haklardan mahrum olmamak,

-Türkçeyi okuyup yazma bilmek.

*-Milletvekili seçimi 4 yılda bir yapılır, süresi dolan üyeler yeniden seçilebilirler."*şeklindedir.(Varlık, Örnek, 2001:77)

Yine 1927 seçimlerinden önce, İntihab-ı Mebusan Kanununda değişiklik yapan iki yasa daha çıkarılmıştır. Bu yasalardan ilki 16 Haziran 1927 tarih ve 1079 sayılı yasadır. Bundan beş gün sonra da 1112 sayılı, 21 Haziran 1927 tarihli İntihab-ı Mebusan Kanununda değişiklik yapan ikinci yasa çıkarılmıştır. Ayrıca Cumhuriyet Halk Fırkası Başkanı Mustafa Kemal Paşa tarafından seçilecek adayları gösteren bir tebliğ de yayımlanmıştır. Bu yasalardan başka daha önce 19 Aralık 1923 yılında çıkarılan 385 sayılı yasa da ordu mensuplarının ordudan istifa etmediği ya da emekli olmadığı sürece milletvekili seçilebilmek için adaylıklarını koyamayacakları kararı alınmıştır. (Sezen, 2000:234)

Çıkarılan bu kararlarla 1927 seçimleri 1924 Anayasası 320 sayılı seçim yasası İntihab-ı Mebusan Kanununu değiştiren 385 sayılı yasa ve tebliğ hükümlerine bağlı kalınarak yapılmıştır. Seçim kararının alınmasından sonra CHP, 23 Haziran 1927 tarihinde bir tüzük değişikliği yaparak CHP milletvekillerini belirleme görevini parti başkanı Mustafa Kemal Paşa'ya vermiştir. (Kapdan, 2019:64-65) 29 Ağustos'ta bir seçim beyannamesi yayımlayan Mustafa Kemal Paşa ikinci seçmenlere CHP adaylarını destekleme çağrısı yapmıştır. Bu beyannameden bir gün sonra Mustafa Kemal Paşa'nın belirlediği partinin milletvekili adayları açıklanmış, Cumhuriyet Halk Fırkası bütün seçim bölgelerinde seçilecek milletvekili sayısı kadar aday göstermiş, hiçbir yerde ikinci seçmenlere parti adayları arasından seçim yapma hakkı tanınmamıştır. Seçimler iki dereceli olarak yapılmış, 30 Temmuzda başlayan ikinci seçmen seçimleri 5 Ağustos'ta tamamlanmıştır. (Demirel, 2018:85-86) Milletvekilliği seçimi ise 2-6 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.(Kapdan, 2019:65) İkinci seçmenlerin oy kullanma işlemlerinin tamamlanmasıyla seçimi bütün illerde sadece tek partinin katıldığı CHF adayları kazanmış, seçime katılan bağımsız adaylar hiçbir varlık gösterememiştir. (Demirel,2018:85-86) 63 seçim çevresinde yapılan bu seçimler sonucunda 316 milletvekili TBMM'ye girmiştir. Bu seçimlerde seçimlere katılım %23 gibi düşük bir oranda gerçekleşmiştir. 1927 seçimleri sonrasında oluşan III.Meclis çalışmalarını 26 Mart 1931 tarihine kadar sürdürmüştür. (Olgun, 2011:14) Seçimlerden sonra o döneme kadar yapılamayan Halk Fırkası, 15 Ekim 1927 tarihinde Büyük Kongresini toplamıştır. (Demirel, 2018:85-86) Kongre savaş sonrası yılların bir dökümünün yapıldığı ve izlenen sosyo-ekonomik politikaların sistemleştirilmeye çalışıldığı bir kurultay olmuştur. Kongre;Büyük Nutuk, CHP Nizamnamesi ve Genel Başkanlık Bildirisini içeren üç önemli belge bırakmıştır. Kongrenin Başkanlık Divanını İsmet Paşa, Afyon Mebusu Ruşen Eşref Ünaydın, Van Mebusu Hakkı ve Zonguldak Mebusu Ragıp Beyler oluşturmuştur.(Bila, 1999:54) Mustafa Kemal Paşa açış nutkunda Sivas Kongresinin partinin ilk kongresi olduğunu ve dolayısıyla bu kongrenin ikinci kongre olarak kabul edileceğini bildirmiştir. Açılış konuşmasından kısa bir süre sonra kürsüye gelen Mustafa Kemal Paşa 15-20 Ekim tarihleri arasında Büyük Nutku okumuştur. 36,5 saat süren nutuk, Kongre tarafından onaylanmıştır. Kongre 22 Ekim'de de partinin ilkelerini sistemleştiren, bu ilkelerin değiştirilemeyeceğini belirten ve Mustafa Kemal Paşa'yı değişmez genel başkanlığa getiren yeni nizamnamesini görüşerek kabul etmiştir. Böylelikle Halk Fırkası 23 Ekim de çalışmalarını tamamlamıştır. (Demirel, 2018:103) II.Büyük kongre tamamlandıktan sonra Meclis ilk toplantısını 1 Kasım 1927 tarihinde düzenlemiştir. Meclis Başkanlığına Kazım Özalp Paşa seçilmiş, (Ünal, 2016:253) aynı gün Türkiye Cumhuriyeti Devletinde 2.kez Cumhurbaşkanı seçimi de gerçekleştirilmiştir. Yapılan seçim sonucunda Mustafa Kemal Paşa 288 milletvekilinin oy birliği ile 288 oy alarak 2.kez Cumhurbaşkanı seçilmiştir.(Yıldız, 2019:35) Yine III.Meclis döneminde;1928'de Anayasa'dan Devletin dini İslam'dır ibaresi çıkarılarak Anayasa fiili olarak laikleştirilmiştir. 1928'de Yeni Türk Alfabesi kabul edilmiş, 1929 Dünya Ekonomik Buhranı yaşanmıştır. 1930 yılında Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuş ancak fırka, 1931 genel seçimlerine katılmadan kapatılmıştır. Menemen olayı da bu dönemde yaşanmıştır.(Erkmen, 2019:616) Hukuk alanında yapılan reformlara devam edilmiş, 1928'de rakamlar değiştirilmiş, Millet Mektepleri açılmış, 1931 yılında ölçü kanunu kabul edilmiştir. (Demirel, 2018:103) 1927 seçimleri ve yaşanan gelişmeler böyleyken Cebel-i Bereket seçimlerine baktığımızda; Cebelibereket, III.Yasama döneminde 3 milletvekili ile temsil edilmiştir. Milletvekilliğine Ali Rıza Bebe, Hüseyin Avni Zaimler ve Mehmet İhsan Eryavuz seçilmişlerdir. Hüseyin Avni Zaimler'in vefat etmesi üzerine yapılan ara seçimlerde yerine Mehmet Sabri Toprak seçilmiştir. (Ünal, 2016:264) İhsan Eryavuz havuz-yavuz davasındaki yolsuzluklar sebebiyle yargılanmış ve milletvekilliği düşürülmüştür. İhsan Bey'in yerine ise ara seçimlerde Abdullatif Naci Eldeniz seçilmiştir. (Demirel, 2018:87) Seçimlerde alınan oy oranlarına baktığımızda ise; Ali Rıza Bebe yapılan seçimde Osmaniye Merkez Kazası'ndan 35, Ceyhan Kazası'ndan 64, Dört Yol Kazası'ndan 44, Bahçe Kazası'ndan 53, Islahiye Kazası'ndan 43 oy alarak toplam 239 oyla Cebel-i Bereket'ten milletvekili seçilmiştir. (Ali Rıza Bebe Seçim Mazbatası) 2 Kasımda da mazbatası

onaylanmıştır. (TBMM ZC.,III.dönem 1.Cilt 2.Birleşim 02.11.1927:9) III.Dönem Milletvekili Naci Eldeniz, 24 Eylül 1928'de isteği ile emekliye ayrılmış. TBMM III. Dönem ara seçimlerine katılarak yapılan seçimde Osmaniye Merkez Kazası'ndan 35, Ceyhan Kazası'ndan 63, Dörtyol Kazası'ndan 40, Bahçe Kazası'ndan 52, Islahiye Kazası'ndan 40 oy alarak, 230 oyla Cebel-i Bereket'ten milletvekili seçilmiştir. (Naci Eldeniz Seçim Mazbatası) 5 Kasım 1928'de mazbatası onaylanmıştır. (TBMM ZC.,III.dönem 5.Cilt 2.Birleşim 05.11.1928:16) İhsan Eryavuz, Üçüncü Dönem seçimlerine katılmış yapılan seçimde Osmaniye Merkez Kazası'ndan 35, Ceyhan Kazası'ndan 65, Dörtyol Kazası'ndan 44, Bahçe Kazası'ndan 53, Islahiye Kazası'ndan 43 oy alarak 240 oyla Cebel-i Bereket'ten milletvekili seçilmiş (İhsan Eryavuz Seçim Mazbatası) 2 Kasım'da 1927'de mazbatası onaylanmıştır. (TBMM ZC.,III.dönem 1.Cilt 2.Birleşim 02.11.1927:9) Üçüncü Dönem seçimlerine katılan Mehmet Sabri Toprak, 7 Ekim 1927'de Manisa'dan milletvekili seçilmiş, 1 Kasım'da Meclise katılmıştır. Ancak Mehmet Sabri Toprak, Bükreş Büyükelçiliğine atandığı için milletvekilliğinden 23 Mart 1929'da istifa etmiştir. Aynı dönemde ikinci kez seçimlere katılarak (Öztürk, IV.Dönem:171) yapılan seçimde Osmaniye Merkez Kazası'ndan 43 oy, Ceyhan Kazası'ndan 60 oy, Dörtyol Kazası'ndan 30 oy, Bahçe Kazası'ndan 52 oy, Islahiye Kazası'ndan 39 oy alarak toplamda 224 oyla Cebel-i Bereket'ten milletvekili seçilmiştir. (Mehmet Sabri toprak Seçim Mazbatası) 24 Nisan 1930'da mebusluğu kabul edilmiştir.(TBMM ZC.,III.dönem 18.Cilt 51.Birleşim 24.04.1930:120) Üçüncü Dönem seçimlerine katılan Avni Zaimler, yapılan seçimde Osmaniye Merkez Kazası'ndan 35, Ceyhan Kazası'ndan 65, Dörtyol Kazası'ndan 44, Bahçe Kazası'ndan 53, Islahiye Kazası'ndan 43 oy alarak 240 oyla Cebel-i Bereket'ten milletvekili seçilmiştir. (Avni Zaimler Seçim Mazbatası) 2 Kasım'da da mazbatası onaylanmıştır.(TBMM ZC.,III.dönem 1.Cilt 2.Birleşim 02.11.1927:9)

3. III.DÖNEM TBMM'DE CEBEL-İ BEREKET MİLLETVEKİLLERİ VE MECLİSTE'Kİ FAALİYETLERİ

3.1. Ali Rıza Bebe

Ali Rıza Bebe, 1881(1297) yılında Sinop'ta doğmuştur. Babası İbrahim Ethem Efendi'dir. İlk ve Ortaöğrenimini memleketinde tamamladıktan sonra 1899'da Harp Okulu'na girerek 1901'de Piyade Teğmen rütbesi ile mezun olup 2 nci ordu emrine katılmıştır. 3 yıl bu ordunun çeşitli birliklerinde görev almış 9 Ağustos 1904'te Üsteğmenliğe terfi etmiştir. 1905-1906 yılları arasında Taraburu ile Yemen'de görev yapmış, dönüşünde Levâzimat-ı Umumiye Dairesi Teftiş ve Muayene Kurulu'na atanmıştır. 7 nci Kolordu 61 nci Alay'da Bölük Kumandanı iken 27 Nisan 1911'de Yüzbaşılığa yükseltilerek Levâzimat-ı Umumiye Beşinci Sevkiyat Şubesinde görevlendirilmiştir. (Çoker, I.Dönem:505) 1914 yılı başında bu dairenin Sevkiyat Şube Müdürü olan Bebe, Ağustos 1914'te Tekâlif-i Harbiye Komisyonuna memur edilmiş, aynı yıl Kasım ayında Levazım Sınıfına ayrılarak Kıdemli Yüzbaşılığa terfi etmiştir. İtalya ve Balkan Savaşı'nda gösterdiği gayret ve fedakârlıktan dolayı madalya ve kıdem zammı ile ödüllendirilmiş, 13 Haziran 1916'da Binbaşılığa terfi ettikten sonra Sevkiyat Müdürlüğü'nde göreve başlamış ve savaş sonuna kadar bu görevini sürdürmüştür. (Çoker,I.Dönem:505-506) I.nci Dünya Savaşı'nda seferi ordu ve donanmanın ihtiyaçlarını karşılamada ve özellikle kömür tedariki konusunda olağanüstü çalışmalarından dolayı çeşitli madalyalarla ödüllendirilmiştir. Mütarekeden sonra Harbiye Nezareti Merkez Müesseseleri Teftiş Kurulunda görev alarak 1919 Ekim'inde de emekliye ayrılmıştır. 16 Mart 1920'de İstanbul'un işgalinden sonra Milli Mücadelede görev almak üzere 2 Nisan 1920'de Ankara'ya gelen Bebe, önce Anadolu Ajansında görevlendirilmiş, 23 Nisan'da da TBMM Hükümeti'nin kurulması üzerine yeniden ordu hizmetine alınarak Binbaşı rütbesi ile Millî Müdafaa Vekâleti Levazım Daire Başkan Yardımcılığına atanmıştır. (Çoker, I.Dönem:506) 21 Ekim 1920'de İhzarat ve Tedarikât Başkanlığına getirilerek, Sakarya Savaşı sırasında Kırşehir Menzil Müfettişi olarak görev yapmıştır. Mecliste Milli Savunma Komisyonu'nda çalışmış, Seçim Mazbatalarını İnceleme Komisyonuna ve Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Heyetine de seçilmiştir.(Öztürk, III.Dönem:167) Milli Mücadeledeki hizmeti nedeniyle verilen Kırmızı Şeritli ve TBMM I. Dönem üyesi olarak aldığı Yeşil Şeritli İstiklâl Madalyaları, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 5 Mayıs 1927 tarih ve 330 sayılı kararı ile Kırmızı-Yeşil Şeritli Madalya ile

değiştirilmiştir. (Çoker, I.Dönem:506) 21 Şubat 1935'te İstanbul'da vefat eden Bebe, evli ve iki çocuk sahibidir. Ailesi Bebekoğlu olan lâkaplarından esinlenerek "Bebe" soyadını almıştır. (Çoker, I.Dönem:506)

3.1.1.Ali Rıza Bebe'nin Meclis'teki Faaliyetleri

Ali Rıza Bebe, III. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Müdafaa-i Milliye Encümenliğine seçilmiştir. (TBMM ZC.,III.dönem 1.Cilt 4.Birleşim 05.11.1927:22); Hastalığı sebebiyle bir buçuk ay izinli olması hususunda Büyük Millet Meclisi Riyaseti Tezkeresi Meclisçe kabul edilmiştir. (TBMM ZC.,III.dönem 10.Cilt 59.Birleşim 29.04.1929:141) Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen 72 kanuna ve Erzincan Mebusu Saffet Bey ile Rûfekasının İcra Vekilleri Heyetine İtimat Beyan Olunması Hakkındaki takrire kabul oyu vermiştir.(TBMM ZC.,III.dönem 5.Cilt 3.Birleşim 08.11.1928:37)Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerideleri'nde ise; Ali Rıza Bebe Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümenin raporunda hakkında meclis görevini suistimale suçlanmış, raporun neticesi ise sonraya bırakılmıştır.(TBMM ZC.,III.Dönem I.Cilt 23.Birleşim 27.12.1927:183) Daha sonra bu konuyla ilgili Cebel-i Bereket Milletvekili Ali Rıza Bebe ve Bitlis Milletvekili İlyas Sami Beylerin masuniyeti teşriyelerinin refi hakkında Başvekâlet Tezkeresi ve Muhtelit Encümen mazbatası Meclise sunulmuştur. (TBMM ZC.,III.dönem 2.Cilt 39.Birleşim 02.02.1928:sıra no:55)Tezkere şu şekildedir;"Adliye Vekâletinin 28.1.1928 tarih ve Ceza İşleri 91/53 numaralı tezkeresi suretidir Başvekâleti Celileye Türkiye 'Büyük Millet Meclisi veznesinde vuku bulan suistimal ve ihtilastan dolayı ciheti adliyeye tevdi kılınan veznedar Hacı Mehmet Efendi hakkında Meclisi Âlice yapılan tahkikat fezlekesi ve merbutatında Meclisi Âli sabık idare amirlerinden Cebelibereket Mebusu Ali Rıza Beyin veznedeki ihtilasta alâkadar olduğu ve Bitlis Mebusu İlyas Sami Beyin de Encümen tarafından Meclisi müşarünileyha hesaplarını tetkike mürakip tayin olunduğu ve bu bapta muhassas Şehri ücreti de aldığı halde Meclisin tatili zamanında İstanbul'da oturarak vazifesini yapmadığı ve bu suretle veznedeki ihtilastın ve yolsuz tediyatın temadisine sebebiyet verdiği bahis ve tespit olunduğundan mumaileyhima haklarında dahi takibatı kanuniye icra kılınmak üzere evvel emirde masuniyeti teşriyelerinin refi lüzumu Ankara Müddeiumumiliğinden bildirilmektedir. Mumaileyhima Ali Rıza ve İlyas Sami beyler aleyhinde takibatı kanuniye icrası teşkilâtı esasiye kanununun omyedinci maddesine tevfikan masuniyeti teşriyelerininrefine bağlı olduğundan muktezi muamelenin meclisi alice ifasına müsaade buyurulması ricasıyla evrak suretleri leffen arz ve takdim kılını efendim. Adliye Vekili Mahmut Esat."Ali Rıza Bebe, Meclis veznesinde görevi suistimal ve ihtilast suçundan yargılanmıştır. 2 Şubat 1928'de yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verilerek yapılan soruşturma sonucunda beraatine karar verilmiştir. (TBMM ZC.,III.dönem 2.Cilt 39.Birleşim 02.02.1928:sıra no:55)

3.2.Mehmet İhsan Eryavuz

1877 yılında İstanbul Üsküdar'da doğan (Maman, 2014:13) İhsan Eryavuz, açık sarı saçlı, yeşil gözlü tıknaz yapılı olarak tanımlanır. (Ağaoğlu, 2017:57) Babası İshâk Bey, annesi Fatma Hanım'dır. Mühendishane-i Berr-i Hümayun'dan mezun olduktan sonra topçu subayı olmuş, 1900'lü yıllarda Edirne'deki İkinci Ordu'nun önemli subayları arasında yer almıştır. Yine bu yıllarda Edirne'de İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni kurarak, cemiyetin katipliğini yapmıştır. Osmanlı'nın son döneminde Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri'nde üyelik görevini yürütmüş Birinci Dünya Savaşı'nda da Doğu Cephesi Sahra Topçu Birlikleri Batarya Kumandanlığı görevini yerine getirmiştir.(Maman, 2014:13) Teşkilat-ı Mahsusa'nın Trakya'da faaliyet gösteren önemli ajanları arasında yer alan Eryavuz, (Kılıç, 2010:90) Balkan Savaşı'nda Çatalca Hattı'ndaki Kartaltepe Muharebesi'nde gösterdiği cesaret ve fedakarlığına karşılık olarak iki yıl kıdem tazminatı zammı ile ödüllendirilmiştir. 29 Kasım 1914'te Binbaşılığa yükseltilmiş, I.Dünya Savaşı sırasında Kolordu Topçu Kumandanı olarak Doğu ve Batı Cephelerinde savaşarak yararlılık göstermiş ve savaş madalyası almıştır. 21 Ocak 1919'da emekliye ayrılıp Edirne'ye gelerek Trakya bölgesinde direniş örgütlerinin kurulmasına öncülük etmiş 1920 Mart'ında Anadolu'ya geçip TBMM'nin Birinci Dönemine Cebel-i Bereketten milletvekili seçilmiştir. Mecliste Milli Savunma Komisyonu (Çoker, I.Dönem:249-250) ve Anayasa Komisyonunda çalışmıştır.(Öztürk, III.Dönem:170) Firariler Kanununun kabul edilmesinden sonra 18 Eylül 1920 tarihinde İstiklâl Mahkemeleri'nin kurulmasını teklif etmiştir. (İstiklâl Mahkemeleri, 2015:2) Mahkemelerin kurulmasıyla İhsan Eryavuz mahkeme reisliğine getirilmiş Azalar arasında Kılıç Ali, Elâziz Mebusu Hüseyin, Kütahya Mebusu Cevdet Beyler de yer almıştır. (Kılıç, 1955:7-8) İhsan Eryavuz bu görevini 22 Temmuz 1922'ye kadar sürdürmüş (Çoker, I.Dönem:249-250) Görevde olduğu süre içerisinde baktığı davalar arasında Damat Ferit, Hint asıllı İngiliz casusu Mustafa Sağır,

Ali İhsan Paşa, Çerkez Ethem, Kuvay-i İnzibatiye ve Komünist kuruluşların davaları yer almıştır. (Her Yönüyle Osmaniye, 2016:459)

1924 Ağustos'unda kurulan Türkiye İş Bankası'nın Kurucu Yönetim Kurulu Üyeleri arasında yer almıştır. (Özbek, 2011:50) 29 Aralık 1924 yılında çıkarılan kanunla da Bahriye Vekâleti kurulması üzerine (Çoker, I.Dönem:250) 30 Aralık 1924 tarihinde yayımlanan Kanun Hükmünde Kararname ile Başbakan tarafından Bahriye Vekili olarak görevlendirilmiştir. (Oran, 2012:207) Başbakan Fethi Okyar Bey'in 3 Mart 1925 tarihinde istifası ile Bakanlık görevi sona ermiş ise de 5 Mart'ta kurulan İsmet Paşa Kabinesine yine Bahriye Vekili olarak atanmıştır. Bahriye mensuplarına karşı kırıncı hareketleri ve sert önlemleri eleştiri konusu olan Eryavuz'un (Çoker,I.Dönem:250) Bahriye Vekâleti üzerinde otorite kurma, şekil disiplini sağlama gayreti içerisine girme, denizci personeli denetleme, Genelkurmay Başkanlığının yetkisinde bulunan gemileri teftişe tabi tutma gibi sebepler Bahriye Vekâletindeki konumunu zayıflatmıştır. (Oran, 2012:207-208)

Bakanlığı'nın son günlerinde ise Yavuz-Havuz davası olarak bilinen ve hüküm giymesiyle sonuçlanan olaylar yaşanmıştır. Tarihe ilk yolsuzluk davası olarak geçen bu olay şu şekilde gerçekleşmiştir; "Yavuz gemisinin onarımı için yüzen bir havuz satın alınıp, Havuz siparişi İngiltere'ye verilecektir.bu siparişe göre yaptırılan havuz Türkiye'ye getirilmiştir. İçi tam su doldurulamayan bu havuz tam olarak desteklenemediğinden dolayı Yavuz gemisinde hasar oluşmuştur bu olay büyük tepkilere yol açmıştır." (Eliaçık, 2009:279) Eylül 1927'de İsmet Paşa, Yavuz zırhlısının onarım işinde bazı suistimallerin olduğunu belirterek Bahriye Vekili İhsan Bey'i göstermiştir. İsmet Paşa, İhsan Bey'in Bahriye Vekilliği sırasında Yavuz'un havuzlanması meselesinde ilgili firmadan rüşvet aldığını belirterek,Müdafaa-i Milliye Vekili Mustafa Abdülhalik Bey ve Maliye Vekili Şükrü Bey'in konuyla ilgili yaptıkları uyarılardan ve kişisel olarak kendi incelemelerinden sonra bu yargıya vardığını söylemiştir. 24 Aralık 1927 tarihinde İsmet Paşa Malatya Milletvekili sıfatıyla Meclis Başkanlığına takdir vererek Bakanlar Kurulunun kararına uymayan İhsan Bey hakkında Meclis soruşturması açılmasını ve İhsan Eryavuz'un Yüce Divan'da yargılanmasını istemiştir. 24 Aralık Cumartesi günü saat 14:15'te başlayan ve iki saat süren Meclis oturumu ilk siyasal yolsuzluk davası olarak Cumhuriyet tarihine geçmiştir. (Mehmetefendioğlu ve Gürel, 2014:244) Bahriye işlerinde hasıl olan güvensizliğin etkisi ile 16 Ocak 1928 tarihinde çıkarılan kanunla Bahriye Vekâleti kaldırılmıştır. Karma Komisyonun yaptığı soruşturma sonucu, İhsan Bey'in Bakanlığı sırasındaki eylem ve hareketleri mâli ve cezai sorumluluğu gerektirdiği için 26 Ocak 1928'de dokunulmazlığının kaldırılmasına ve Ankara'da kurulacak Yüce Divan'da tutuklu olarak yargılanmasına karar verilmiştir. Duruşması 12 Nisan 1928'de sona ermiş, 19 Nisan 1928'de açıklanan kararlar, havuz yapımı konusunda memurluk görevini kötüye kullanması ve Yavuz gemisinin onarılmasına fesat karıştırmak sureti ile Türk Ceza Kanunu'nun 205, 61 ve 13 üncü maddeleri gereğince iki yıl ağır hapsine ve iki yıl rütbe ve memurluktan yoksun bırakılmasına hüküm giymesi itibari ile Meclisin 21 Nisan 1928 tarihli birleşiminde milletvekilliğinin düşürülmesine karar verilmiştir.1934'te Soyadı Kanunu çıkınca "Eryavuz" soyadını almış,(Çoker, I.Dönem:251) Havuz-Yavuz yolsuzluğu davasından sonra soyadını "Topçu" olarak değiştirmiştir. (Maman, 2014:13) Hüküm giydiği cezayı çekerek salıverildiği 2 Şubat 1930'dan ölümüne kadar Büyükada'da yalnız bir hayat yaşamış anılarını yazmıştır. Bu anıları 1946 yılında "Yeni Türkiye" Gazetesinde yayımlamaya başlamış ise de yarıda kesmiştir. Kalp rahatsızlığı sebebiyle tedavi gördüğü Cerrahpaşa Hastanesinde 6 Mart 1947'de vefat etmiştir. Evli ve iki çocuk babasıdır. (Çoker, I.Dönem:251)

3.2.1. Mehmet İhsan Eryavuz'un Meclis'teki Faaliyetleri

Mehmet İhsan Eryavuz, III. dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Teşkilatı Esasiye Encümenliğine seçilmiştir. (TBMM ZC.,III.dönem 1.Cilt 4.Birleşim 05.11.1927:22)Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen 5 farklı konuda kanuna kabul oyu vermiştir. Mecliste, İhsan Eryavuz hakkında Başvekâlet tezkeresi bulunmaktadır.Adliye Vekâletine sunulan Tezkerede; Bahriye Vekili İhsan Eryavuz'un Havuz meselesinde memuriyetini suistimal ettiğine ve Yavuz meselesine fesat karıştırması sebebiyle memuriyetten mahrumiyet, hapis cezası ile yargılanmasına karar verildiği bildirilmiştir. (TBMM ZC.,III.dönem 3.Cilt 63.Birleşim 21.04.1928:174) ve Malatya Mebusu Başvekil İsmet Paşa'nın bu konuyla ilgili takiri bulunmaktadır. Takrir şu şekildedir; "*Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine Sabık Bahriye Vekili ve Cebel-i Bereket Mebusu İhsan Beyin Vekâletinin son günlerinde, Yavuzun tamiri mukavelesinin tadili meselesinde muhilli emniyet bir tarzda, İcra Vekilleri Heyetinin kararı*

hilafına ve bu kanuni salahiyetinin haricinde hareket ettiği ve Hazinesinin menafine ademi takayyüt gösterdiği anlaşılmıştır. Vekâleti esnasında ve vekâlet vazifesinden mütehaddis bu harekât kendisinin mesuliyetinin ve Divanı Âliye sevkini müstelzimdir. Dahili nizamnamenin 169 ncu maddesi mucibince hakkında tahkikat icrasını talep ve teklif ederim." Malatya Mebusu Başvekil İsmet (TBMM ZC.,III.dönem 1.Cilt 22.Birleşim 24.12.1927:157) Cebel-i Bereket Mebusu İhsan Bey, bu takrire karşılık söz alarak; "Muhterem efendiler; Yavuz zıhlısının tamirine ait mukavelenin son tâdili hakkındaki muamelâtta dolayı Meclisi Âlice hakkımda tahkikat yapılmasını talep ederim. Malatya Mebusu Muhterem İsmet Paşa Hazretleri tarafından 'bir takrir verildiğini ve içtimada hazır bulunmaklığım lüzumuna makamı riyasetten bu sabah aldığım tezkereden muttali oldum" diyerek kendisi hakkında tahkikat yapılmasını belirtmiştir. (TBMM ZC.,III.dönem 1.Cilt 22.Birleşim 24.12.1927:164) Mecliste yapılan görüşme ve oylamalar sonucunda takrir kabul edilmiş, Yavuz davası soruşturmasında, İhsan Eryavuz'un Adliye Vekâletince iki yıl hapsine karar verilmiştir. Karar şu şekildedir: "Bahriye Vekili sabıki İhsan Bey ve rüfekaı hakkında icra kılınan muhakeme neticesinde: İhsan Bey'in Filander'in Havuz meselesinde vazifei memuriyetini suiistimal etmiş olduğuna ve Yavuz meselesinde fesat karıştırmak suretiyle irtikâba teşebbüs eylemekten esbabı müşeddede ile mücrimiyetine ve Ömer Nazım ve Doktor Fikret beylerin dolandırıcılık fiilinin faili olduklarına ve Sapanca'lı Hakkı Bey'in Yavuz işine müteallik İhsan Bey'in fiiline fer'anzimethal olmak suretiyle mücrimiyetine ve İhsan Beyin Türk Ceza Kanununun 205, 61 ve 13 ncu maddeleri mucibince ve esbabı müşeddede binaen takdir edilen altı seneden badettenzil iki yıl ağır hapsine ve iki yıl rütbe ve memuriyetten mahrumiyetine ve Sapanca'lı Hakkı Beyin 205, 61 ve 65 nci maddeler mucibince bir yıl ağır hapsine ve bir sene rütbe ve memuriyetten mahrumiyetine, Ömer Nazım ve Fikret beylerin kanunu mezkûrun 278 nci maddesine tefikan dörder ay hapis ve yüzer lira cezayı nakdî ile mahkûmiyetlerine ve İhsan Beyin hazır havuzu almak ve Ziya Beyin tekaüde sevki maddelerinden ademi mesuliyetine ve Filander'in havuz meselesinde irtikâptan beraatine, Nurettin Koniçe Beyin beraatine, Hüsamettin ve Fahri beylerin beraatlerine ve diğer maznunların da ademi mesuliyetlerine karar verilmiş olduğu berayı malumat arz olunur." 16 Nisan 1928 (TBMM ZC.,III.dönem 3.Cilt 63.Birleşim 21.04.1928:174-175) Cebel-i Bereket Mebusu İhsan Bey, Ertuğrul Mebusu Fikret Bey, haklarında Divanı Âlinin vermiş olduğu karar sonucunda Teşkilatı Esasiye Kanununun 12 nci ve 27 nci maddeleri gereğince mebuslukları kaldırılmıştır. (TBMM ZC.,III.dönem 3.Cilt 63.Birleşim 21.04.1928:175)

3.3. Hüseyin Avni Zaimler

1877(1293)'de halen Yugoslavya sınırları içinde yer alan Manastır kentinde doğan Hüseyin Avni Zaimlerin babası Mustafa Bey, (Çoker, I.Dönem:825) annesi Necibe Hanım'dır. Evli olup iki kız iki erkek çocuğu, bir kız ve iki erkek torun sahibidir. Bulgarca, Sırpça, Rumca ve Arnavutça dillerini bilmektedir. (Hüseyin Avni Zaimler Hâl Tercümesi) İlk ve ortaöğrenimini Manastır İbtidai Mektebi, Askerî Rüştiye ve İdadisinde tamamlayarak 12 Eylül 1893'te Harbiye Mektebi'ne girmiş, 24 Kasım 1895'te Piyade Teğmen rütbesiyle mezun olarak Rumeli ordusunda Yunan, Bulgar ve Arnavut çetecilerin takibinde görev almıştır. 1897'de Yunan Savaşı'na katılmış. 24 Ekim 1897'de üsteğmen olmuştur. 12 Ağustos 1903 yılında Yüzbaşılığa yükseltilerek 9 uncu Redif ve 22 nci Nizamiye Fırkalarında Bölük Komutanlığı yapmıştır. (Çoker, I.Dönem:825) 18 Nisan 1908'de Kolağası Kıdemli Yüzbaşı olarak görev almıştır. Meşrutiyetin ilânıyla 23 Temmuz 1908' den sonra Manastır Merkez Komutanlığı'na getirilmiş, 4 Haziran 1909'da da Yanya Polis Müdürü olarak görevlendirilmiştir. Çeteler Kanununun uygulamasında 2 nci Avcı Taburunun Valiliğe bağlı olarak takip taburu halinde teşkilatlanmasında ve bu tabur içinde komutanlığa atanarak çetelerin takibinde memur edilmiş, 28 Kasım 1911'de Binbaşı göreviyle Balkan Savaşı'nda komutanlık yapmıştır. Sırlara esir düşerek Niş'de tedavi görmüş, 28 Temmuz 1913'te serbest bırakıldıktan sonra yurda dönmüş ve İstanbul Muhafızlığı görevine verilmiştir. Daha sonra Tuzla Garnizon Komutanlığı, 7 Aralık 1913 yılında Adana 1 inci tabur Komutanlığı'na atanmış, 13 Ağustos 1914'te Jandarma Sınıfı'na geçirilerek Adana Jandarma Alayı Komutanı olarak görevlendirilmiştir. 1915 yılında Maraş ve Haçin (Saimbeyli) yöresindeki Ermeni Ayaklanmasının bastırılmasındaki başarısı üzerine 25 Ağustos 1916'da Yarbaylığa terfi ettirilmiş ve İzmir Jandarma Alayı Komutanlığı'na tayin edilmiştir. İzmir ve Manisa yöresinin eşkıya'dan temizlenmesine memur edilerek olağanüstü yetkilerle bu görevi yerine getirip aldığı kıdem zammı ile 1 Mart 1918'de albaylığa terfi etmiştir. (Çoker, I.Dönem:826) Ticaretle uğraştığı İzmir Jandarma Bölge Müfettişliği tarafından anlaşılınca 15 Mayıs 1918'de emekli olmuş ve Ermeni kırım olayıyla arandığını öğrenince bir süre saklanmıştır. Mondros Mütarekesi sonrası yurdun dört bir tarafında işgaller başlayınca 15 Mayıs 1919 yılında İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali üzerine Milli Mücadeleye katılarak Cephe Kumandanı Albay Kâzım Bey'den aldığı emirle 2 Eylül 1919'dan itibaren

Akhisar Bölge Komutanlığı'nı yürütmüş. 9 Şubat 1920 yılında da İzmir Kuzey Cephesi Komutanlığına vekil olarak getirilmiştir.(Payaslı, 2018:168)

11 Aralık 1920'de 129 oy alarak TBMM'ne Saruhan(Manisa)dan milletvekili seçilmiş, Birinci dönemde Milli Savunma ve Dâhiliye Komisyonlarında çalışmış,II.Toplantı yılında da 3.Şubenin Başkanlığı yapmıştır. (Payaslı, 2018:171) Aynı zamanda Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye, Posta ve Telgraf, Milli Müdafaa, Memurin Muhakemat Komisyonlarında çalışmış, Posta ve Telgraf Komisyonu Başkanlığı'na seçilmiştir. (Çoker, II.Dönem:193)10 Mayıs 1921 tarihinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu altında oluşan Birinci Grup içerisinde Mustafa Kemal Paşa'nın isteği üzerine grubun idari heyetinde yer almış (Payaslı, 2018:171) ancak o esnada Biga Mutasarrıfı ve Kumandanlığı görevini yürüttüğü için meclise katılamayacağını belirtmiştir. Bu sebepten dolayı TBMM tarafından 17 Mayıs 1920 tarihinde süresiz izinli sayılmasına karar verilmiş 5 Eylül 1920 yılında kabul edilen "Nisab-ı Müzakere Kanunu'na" göre Ordu ve Kolordu komutanlıklarının milletvekilliği ile birleşmesi gerekliliğine dayanarak Başkanlıkça Meclis'teki görevini yürütmesi istenmiştir. Bu olay üzerine Zaimler, 9 Eylül 1920 tarihinde Milli Müdafaa Vekâletine gönderdiği yazıyla Garp cephesi Kumandanlığı tarafından Konya Mevki Kumandanlığına görevlendirildiğini ve halen orada görevli olduğunu iletmiş ancak kendisine Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından ya askerlik ya da meclis görevlerinden birini tercih etmesi gerektiği bildirilmiştir. Zaimler de milletvekilliğini tercih ettiğini söylemiştir. Ancak milletvekilliği görevine Konya Ayaklanmasının bastırılmasının ardından geri dönmüş ve meclise 26 Ocak 1921 tarihinde katılmıştır.Milli Mücadele'de çeşitli cephelerde ve iç ayaklanmaların bastırılmasında da görev almıştır.31 Mart 1924 tarihinde Tuğgeneralliğe yükseltilerek 21 Kasım 1923 tarihinde Kırmızı-Yeşil şeritli İstiklâl Madalyası ile ödüllendirilmiş ve ilk kez 23 Mart 1925 tarihinde Türkiye Büyük Millet Genel Kurulu'nda yapılan törenle madalyası takılmıştır.(Sürmeli, 2012:114) Ayrıca 16 Şubat 1925 yılında Mustafa Kemal Paşa tarafından kurulan Türk Teyyare Cemiyeti Kurucu Heyeti içerisinde yer almıştır.(Temizer ve Karapınar, 2017:79) 10 Mart 1930'da Adana'da vefat etmiş, 10 Mart 1930 tarihinde öldüğü, 13.3.1930'da Genel Kurul bilgisine sunulmuştur. (Öztürk, III:Dönem:172) Cebel-i Bereket Mebusu Hüseyin Avni Zaimler'in vefatı ise telgrafla bildirilmiştir. Adana Vilâyetinden gelen telgraf ise şu şekildedir:"*B.M.M. RİYASETİ CELİLESİNE Cebel-i Bereket Meb'usu Avni Paşanın bu gün sekte kalpten vefat eylediği maruzdur.*" Adana Valisi Vehbi. (TBMM ZC.,III.dönem 17.Cilt 35.Birleşim 13.03.1930:s.no:10) Aile Kabristanının da toprağa verilmiştir. Ailesi ZAIMLER soyadını almıştır. (Çoker, I.Dönem:827)

3.3.1.Hüseyin Avni Zaimler'in Meclis'teki Faaliyetleri

Hüseyin Avni Zaimler, III. dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Müdafaa-i Milliye Encümenliğine seçilmiştir.(TBMM ZC.,III.dönem 1.Cilt 4.Birleşim 05.11.1927:22)Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen 15 farklı konuda kanuna kabul oyu vermiştir. Zabıt Cerideleri'nde; Doktor raporu olduğundan dolayı bir ay izinli sayılması hususunda Büyük Millet Meclisi Riyaseti Tezkeresi Meclisçe kabul edilmiştir. (TBMM ZC.,III.dönem 15.Cilt 25.Birleşim 23.01.1930:29) Zaimler'in zimmetine kayıtlı tütününü kaççağa sarf etme suçundan yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi, Adliye ve Teşkilâtı Esasiye Encümenlerinden oluşan Muhtelit Encümen mazbatası (TBMM ZC., III.dönem 19.Cilt 64.Birleşim 26.05.1930:218) bulunmaktadır.Mazbata şu şekildedir:"*TBMM Yüksek Reisliğine, zimmetinde mukayyet tütününü kaççağa sarfetmek maddesinden maznun Cebelibereket mebusu Avni Paşa hakkında muhakeme icrası masuniyeti teşriiyesinin ref'ine bağlı bulunduğundan Teşkilatı Esasiye kanununun 17 inci maddesine tevfikan muamele ifası Adliye Vekâletinden talep edildiğinden, muktazasının ifa ve iş 'ar buyrulmasını arz ve bu baptaki evrakı leffen takdim ederim efendim. Başvekil İsmet.*"(TBMM ZC.,III.dönem 19.Cilt 64.Birleşim 26.05.1930:s. no:181) Ancak Mazbatanın görüşülmesi sonucunda Avni Zaimlerin vefatı dolayısıyla yargılanmasına gerek kalmadığına karar verilmiş ve mazbata Heyeti Umumiye ye sunulmuştur.

3.4. Mehmet Sabri Toprak

Mehmet Sabri Toprak'ın Rumi 1877'de Bosna'da doğduğu bilgisi TBMM arşiv kayıtlarında; Manisa ili Turgutlu ilçesi Hacı Muharrem Mahallesi nüfusuna kayıtlı olduğu şeklinde geçmektedir. (Küçük, 2018:124-125) Babası Kırşehirli Nalcı Yüzbaşı Mehmet Usta, annesi Rukiye Hanım'dır. İsmet Paşa mahallesinde Dağ sokağında ikamet etmiştir. Darüşşafaka ve Mekteb-i Hukuka'dan mezun olmuştur. Fransızca bilmektedir. 14 mart 1899'da Posta ve Telgraf Nizamı Tercüme Kalemine memur edilmiş, 17 Mayıs 1905'te Posta ve Telgraf Nezareti Muhâsebat Ecnebiye Kalemî Baş katibi olmuştur.

(Mehmet Sabri Toprak Hâl Tercümesi) 14 Haziran 1906 tarihinde Telgraf ve Posta İdaresi tarafından telgraf fenni eğitimi için Almanya'ya gönderilmiş, burada 1 sene 8 ay kalmıştır. Almanya'da bir okula devam etmeyip, burada staj görmüştür. (Yıldırım, 2008:516) 14 Şubat 1907'de Fen Müşavirliği refakatında Telsiz Telgraf Fen Memuru, 14 Ağustos 1908'de Mühendis Kalem Fen Memurluğuna tayin edilmiştir. 26 Eylül 1909'da Telgraf Mekteb-i Âlisi Müdürü ve 9 Haziran 1911'de Memurin ve Sicil Müdürlüğü Vekilliği'ne getirilmiş, bu vekâlet ilâve-i Memuriyet olarak verilmiştir. 18 Nisan 1912'de Heyet-i Fenniye ye memur edilmiştir. Mehmet Sabri Toprak Hal Tercümesi'nde hep içinde mekteb müdürlüğü kaldığından bahsetmektedir. (Mehmet Sabri Toprak Hâl Tercümesi) Toprak, 1915-1916 ve 1923-1924 yıllarında da Fenerbahçe Spor Kulübü'nün Başkanlığını yapmış, İttihat ve Terakki Partisi'nin üyesi olarak Mebusan Meclisi'nde yer almıştır. (Yıldırım, 2008:524-539) Teceddüt Fırkasının kurucuları arasında da yer almıştır. Fakat Fırka'nın reisliğine Hüsnü Paşa getirilmesine rağmen bu görevi kendisi üstlenmiştir. (Tunaya, 2010:120) 5 Kasım 1920'de Hükümet-i Milliye Posta ve Telgraf Müdür-ü Umumiliğine vekâleten tayin edilmiş, 26 Aralık 1920'de de asaleten müdür olarak atanmıştır. (Mehmet Sabri Toprak Hâl Tercümesi) Mehmet Sabri Toprak, Posta ve Telgraf Genel Müdürlüğüne Refet Bey tarafından getirilmiş uyguladığı yöntemler Milli Mücadele'de telgrafçılığın başarılı olmasında etkili olmuştur. 1917-1918 yıllarında Rüsumat Bütçesi Raportörlüğü yapmış, (Yıldırım,2008:520-525) Milli Mücadele döneminde Malta'ya sürgüne gönderilen kişiler arasında yer almıştır. 20 Temmuz 1920'de serbest bırakılmıştır. (Küçük, 2018:132-134) Posta ve Telgraf Genel Müdürü iken TBMM'de yapılan II. dönem milletvekili seçimlerine katılmış, yapılan seçimde 603 oy alarak Saruhan milletvekilliğine seçilmiş 12 Ağustos 1923'te de Mazbatası onaylanmıştır. Posta ve Telgraf, Hariciye, Nizamnameî Dahilî ve Tütün ve Sigara kağıdı Tütün Lahiyasını İnceleme Komisyonlarında görev almış üç kez Posta Telgraf Komisyonu Başkanlığı yapmıştır. 26 Ağustos 1923'te 188 oy alarak TBMM Birinci Başkanvekilliğine seçilmiştir. Ayrıca İstanbul'un kurtuluş törenlerinde de yer almıştır. 4.3.1925-1.11.1927 tarihleri arasında Ziraat Vekilliği yapmış, (Öztürk, II.Dönem:681) 13 Şubat 1929'da milletvekilliğinden istifa ederek Bükreş Büyükelçiliğine atanmış, 3.İnönü Hükümeti döneminde Tarım Bakanlığı yapmıştır. Sovyet Hükümeti Ziraat Halk Komiserininin daveti üzerine Sovyet Rusya'ya kapsamlı inceleme gezisinde bulunmuş bu gezisini, Leningrad, Moskova, Saratov, Donentz Havzası, Voronej Eyaleti, Kuzey Kafkasya, Gürcistan Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti, Dağıstan Otonom Cumhuriyeti, Abhazya Otonom Cumhuriyeti, Kırım Otonom Cumhuriyetlerine gerçekleştirmiştir. (Yıldırım, 2008:530-532) 11/04/1930 yılında, Cebel-i Bereket Vilayetinde vefat eden Avni Paşadan açılan mebusluğa Bükreş Büyükelçisi Sabri Bey seçilmiş, (B.C.A.Belge No:30-10-0-0/74-488-10.)22/04/1930 tarihinde de Dahiliye Vekâletince gönderilen seçim mazbatası Cebel-i Bereket Mebusu Sabri Bey'e takdim kılınmıştır. (B.C.A.Belge No:30-10-0-0/74-488-1.)Mehmet Sabri Toprak 19 Şubat 1938'de vefat etmiştir. (Öztürk, II.Dönem:681)

3.4.1. Mehmet Sabri Toprak'ın Meclis'teki Faaliyetleri

Mehmet Sabri Toprak, III. dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Hariciye Encümenliğine seçilmiştir. (TBMM ZC.,III.dönem 22.Cilt 3.Birleşim 06.11.1930:9) Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen 26 farklı konuda kanuna, aynı zamanda İsmet Paşa kabinesine beyanı itimat edilmesi hakkındaki (TBMM ZC., III.dönem 21.Cilt 84.Birleşim 02.10.1930:69) ve Tecdidi intihap hakkındaki takrirlere (TBMM ZC., III.dönem 26.Cilt 32.Birleşim 05.03.1931:25) kabul oyu vermiştir. Mehmet Sabri Toprak'ın Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerideleri'nde, Devlet Demiryolları bütçesi ile ilgili olarak hayvan nakliyatı konusunda söz almış, ve nakliyatın trenlerle yapılması gerektiğinden bahsetmiştir. (TBMM ZC.,III.dönem 19.Cilt 63.Birleşim 24.05.1930:194) Maarif Teşkilatı Kanununun 11.nci maddesinin iki sene tecili hakkındaki kanunun kabul edilmesiyle ilgili olarak söz almış,yapılan oylama sonucunda kanun kabul edilmiştir.(TBMM ZC., III.dönem 20.Cilt 74.Birleşim 10.06.1930:184) Cebel-i Bereket Mebusu Sabri Beyin, orman kanunu lâyihasının müşterek bir Encümende müzakeresine dair takriri (TBMM ZC., III.dönem 24.Cilt 23.Birleşim 24.01.1931:48) bulunmaktadır. Takrir şu şekildedir;" *B.M. M. YÜKSEK REİSLİĞİNE Efendim; Orman kanununun müşterek encümende tetkikinin karar altına alınmasını teklif ve istirham eylerim. Cebelibereket M. Sabri.*"Takrir Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğe sunulmuş ve kabul edilmiştir.

4.5. Abdullatif Naci Eldeniz

1875 (1291) te Rum (Manastır) da doğan Naci Eldeniz'in Babası Halil Paşa, annesi Fâtıma Canan Hanım'dır. Evli ve bir kız çocuğu babasıdır. Bildiği diller Almanca, Fransızcadır.Rum ilinde Manastırda Yakub Bey mahallesinde Dragoz kenarında ki evde doğmuştur. Manastırda Numune Mektebini 2 sene , Rüşdiye –i Askeriye Mektebini 3 sene, İdâdi-i Askeride 3 sene okuduktan sonra 1306 (1890) ilkbaharında İstanbul'a Mekteb-i Harbiye'ye gelmiş, Manastır Mektebinde sınıf birincisi olmuştur.Harbiye'de de 3 sene çavuşluk yapmıştır. 1309 (11/24 Mart 1893) tarihinde teğmen olarak mezun olmuş, İşkodra vilayetine alaya tayin edilmiştir. (Abdullatif Naci Eldeniz Hal Tercümesi) İlk ve orta öğrenimini Manastır'da tamamlayarak 1890 yılında Harp Okulu'na girmiş ve 1893'te Teğmen olarak mezun olmuştur. Mart 1893'te 3.Ordu açığına İşkodra'daki Alaya atanmış aynı yılın Eylülünde Almanya'ya gönderilerek 1895'e kadar Almanya'da Kurmay öğrenimi görmüştür. (Öztürk, III.Dönem:168) Özgeçmişinde Almanca ve Fransızca'yı iyi bildiği yazılıdır. Almanya dönüşünde 1895'te Üsteğmenliğe terfi ederek Teselya Savaşı'na katılmış ve Karatepe'de bulunmuştur. 1897'de Yüzbaşı olup Harp Okulu Ders Nazırı Yardımcılığına atanmıştır. Daha sonra Harp Okulu öğretmenliğine yükselmiş, aynı zamanda Atatürk'ün ve İnönü'nün öğretmenliğini de yapmıştır. 1902'de Binbaşı rütbesine yükselerek 1907 yılında Yarbay, 1908 yılında da Albay olmuştur. Ancak 1909'da rütbeleri Tasfiye Kanunu'na göre rütbesi Binbaşılığa düşürülmüştür. (Öztürk, III.Dönem:168) 1908'de Tecrübe ve Muayene Dairesinde 6.Alay Komutanlığına verilmiş, 1909-1910 yıllarında sırasıyla 1.Ordu açığına, Genelkurmay 2.Şubede Piyade Danışma Komisyonunda görev alarak İstanbul Jandarma Okulu Müdürlüğüne atanmıştır. 1910-1912'de önce Genelkurmay Dairesine, sonrasında Beylerbeyinde ilk kurulan Yedek Subay Okulu Komutanlığına, 1912-1915 arasında da Piyade Atış Okulu Komutanlığı, Kanunlar ve Tüzükler Komisyonu Üyeliği ve Harp Okulu Alay Komutanlığına getirilmiştir. 1914'te yarbaylığa, 1917'de albaylığa yükselmiştir. (Öztürk, III.Dönem:169)

1915-1917'de tümen komutanı sıfatıyla 3.Ordu Öğretim Kurulu Başkanı, 1917-1918 tarihlerinde de 3.Ordu Depo Kıtaları Müfettişi olarak görev almıştır. İnceleme için Tirol Cephesinde ve Almanya da bulunmuş, 1918-1920'de Şehzadeler Askerlik Öğretmenliğine verilerek Padişahın Yaverliğine getirilmiştir. 1920-1921'de Konaklar Genel Müfettişliği görevi verilmiş, Aralık 1921'de de İstanbul Askerî Okullar Müfettişliğine geçmiştir. 25 Ağustos 1921 yılında Anadolu'ya geçip Kurtuluş Savaşına katılmış Askerî Okullar Müfettişliğine Anadolu'da da devam etmiştir. Mayıs 1922'de tümgeneral rütbesine yükselerek 7.Tümen Komutanlığına getirilmiş ancak Aralık 1922'de yeniden Askerî Okullar Müfettişliği görevine dönmüştür. 1924 yılı nisan ayında Piyade Makinalı Tüfek Müfettişi, Ekim ayın da 5. Kolordu Komutanı olarak görev yapmıştır. (Öztürk, III.Dönem:169) 1924 yılında aynı zamanda Fransa, İngiltere, İtalya, Polonya'daki ordularda incelemelerde bulunmuş, 1924-1927 yıllarında Konya'da 5.Kolordu Kumandanı sıfatıyla Diyarbakır'a sefere gitmiştir. 1927 yılında Afganistan Harbiye Nezareti Müşavirliğine gidemeyerek 1928 yılında bu görevinden istifa etmiştir. (Abdullatif Naci Eldeniz Hal Tercümesi) Eldeniz,aynı zamanda Şeyh Sait isyanında yararlı etkinlikler göstererek (Öztürk, III.Dönem:169) Aralık 1927'de korgeneralliğe terfi etmiş ve Generaller Askerî Mahkemesi Üyeliğine getirilmiştir.Gümüş İmtiyaz Madalyası, İkinci rütbeden Mecidî Nişanı, Avusturya-Macaristan Liyakat, Alman İkinci Rütbeden Kartal ve İkinci Rütbeden Prusya Tacı Nişanları ile İstiklâl Madalyası ve Takdirnamesi sahibidir. 24 Eylül 1928 yılında kendi isteği ile emekli olmuştur.(Öztürk, III.Dönem:169) İhsan Eryavuz'un milletvekilliğinin düşürülmesi üzerine, yapılan ara seçimlerde Abdullatif Naci Eldeniz seçilmiştir. (Demirel,2018:87) Naci Eldeniz, 20 Mart 1948'de vefat etmiş ve Ankara Asri Mezarlıkta toprağa verilmiştir. Başlıca yapıtları; "Tapsıra", "Transval", "Rus-Japon Harbi" adındaki eserleri, "Mukden Muharebesi", "Sevk ve Muharebe Talimnamesi" adlı çevirileri; ayrıca şiirleri vardır. Şiirlerinden "Rumeli Mersiyesi" meşhurdur. (Öztürk, III.Dönem:169)

4.5.1.Abdullatif Naci Eldeniz'in Meclis'teki Faaliyetleri

Abdullatif Naci Eldeniz III. dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Harf Encümeni Azalığına ve (TBMM ZC.,III.dönem 5.Cilt 1.Birleşim 01.11.1928:s.6) Müdafaa-i Milliye Encümen azalığına seçilmiştir. (TBMM ZC.,III.dönem 5.Cilt 2.Birleşim 05.11.1928:18)Naci Eldeniz, Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen 193 farklı konuda kanuna kabul oyu vermiştir. İsmet Paşa kabinesine beyanı itimat edilmesi hakkındaki (TBMM ZC.,III.dönem 21.Cilt 84.Birleşim 02.10.1930:69),

Erzincan Mebusu Saffet Bey ve Rüfekasının İcra Vekilleri Heyetine İtimat Beyan Olunması Hakkındaki (TBMM ZC., III.dönem 5.Cilt 3.Birleşim 08.11.1928:37) ve Tecdidi intihap hakkındaki, Memurin Kanununun 89.maddesi hakkındaki mazbatanın değişikliğine dair takrirlerle de(TBMM ZC., III.dönem 26.Cilt 32.Birleşim 05.03.1931:25) kabul oyu vermiştir.Aynı zamanda Mecliste görüşülen Vilâyet İdaresi Kanununun 26. Maddesinde yer alan "*MADDE 26 -Vilâyete mürettep-jandarma ve polis kuvvetleri valinin emri altındadır. Usul ve nizamına göre icap eden noktalara tevzi ve ikame edilmiş olan jandarma kuvvetlerinin ve vazifeleri başında bırakılmalarında mahzur görülen jandarma zabıtlarının müstacel hallerde mevkilerinin tebdiline vali salâhiyettardır. Ancak keşiyeti esbabı mucibesile birlikte derhal vekâlete bildirir.*"Jandarma kuvvetlerinin yerlerinin değiştirilmesi ifadesinin kanunda yeri olmadığını söylemiş, hükümetin teklifinin aynen kabul edilmesini teklif etmiştir.Yapılan oylama sonucunda hükümetin teklifi kabul edilmiştir.Yine kanunda yer alan 45.nci madde yerine Hükümetin 47ve 48.nci maddelerini teklif etmiştir. Teklif ceridelerde şöyle geçmektedir; "*Hükümet teklifinin birinci maddesi Encümen maddelerinde yoktur. Bu maddenin olduğu gibi kabul buyurulmasını; Encümenin 44 ve 45 inci maddeleri yerine Hükümet teklifinin 47 ve 48 inci maddelerinin kabul buyurulmasını; Hükümet teklifinin 47 inci maddesi nihayetine satır başı ve fıkra olarak(fevkalade ve müstacelliği mübrem hallerde kaymakam vilâyete olan iş'arını aynı zamanda Dahiliye vekâletine veya sair ait olan vekâletede yapar. Bu takdirde her iki tarafa arz ve iş'arda bulunmuş olduğunu işarlarına ilâve etmek suretile her iki makama bildirir . Bu merci tecavüzü kaide olmayacağından, kati lüzumuna hükmolunmadıkça yapılmamalıdır ibarelerinin kabul buyurulmasını,"diyerek isteğini belirtmiştir.(TBMM ZC.,III.dönem 10.Cilt 54.Birleşim 18.04.1929:95)Yapılan oylama sonucunda Naci Paşanın teklifi kabul edilmemiştir. (TBMM ZC.,III.dönem 10.Cilt 54.Birleşim 18.04.1929:90-96) Mecliste sahipsiz ve bakımsız çocuklar için ne gibi tedbirler alındığına dair sorusu (B.C.A. Belge No: 30-10-0-0 / 8-48-6 (30.05.1929)Dahiliye Vekâletine havale edilmiştir. (TBMM ZC.,III.dönem12.Cilt 73.Birleşim 30.05.1929:168) Elindeki varlığı Ermeniler tarafından gasp edilen eski Kadıköy Belediye Müdürü Kemal'e emlak ve arazi verilmesine dair Cebelibereket Mebusu Naci Paşa'nın önergesi(B.C.A. Belge No: 30-10-0-0/8-48-13 (09.07.1931) de bulunmaktadır.*

İrtikâp, rüşvet, zimmet, ihtilas ve diğer bazı cürümlerle maznun olan eşhası askeriyenin muhakemesi usulü hakkında kanun lâyihası ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümeni mazbataları hakkında söz almış ve konuyla ilgili teklifte bulunmuştur. Naci Paşanın sözleri şöyledir: "*Efendim irtikâp, rüşvet, zimmet, ihtilas ve diğer bazı cürümlerle maznun olan eşhası askeriyenin muhakemesi usulü hakkında kanun lâyihası ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümeni mazbataları vardır, bu lâyiha mülkiye memurini hakkındaki lâyiha ile aynı zamanda müzakere olunacaktı, mülkiye memurini hakkındaki lâyiha Dahiliye Encümeninde imiş, tensip buyurulursa onunla birlikte çıkması vuculi ile muvafik olacaktır. Reyi âlinize tevafuk ederse encümene alalım."* Konunun görüşülmesi üzerine kanunun ertelenmesine karar verilmiştir.(TBMM ZC.,III.dönem 16.Cilt 32.Birleşim 15.02.1930:30)Askerî usulü muhakemeleri ve askerî cezalar ile ilgili 1/539 numaralı kanun lâyihası ve Millî Müdafaa ve Adliye Encümenleri mazbatalarının kabulü hakkında söz almış, yapılan oylama neticesinde kanun kabul edilmiştir.(TBMM ZC.,III.dönem 19.Cilt 62.Birleşim 22.05.1930:166), Belediye Kanunu hakkında mezarlıkların belediyeye ait olması maddesi ile ilgili söz almış ve kabristanların önemine değinmiştir. (TBMM ZC.,III.dönem 17.Cilt 42.Birleşim 31.03.1930:131), Ayrıca Cebel-i Bereket Milletvekili Naci Paşa ile Ordu Milletvekili İsmail Beyin, Konyalı Başarılızade Mustafa imzalı dilekçe hakkında, Arzuhal Encümenince alınan 302 numaralı kararın Umumî Heyette müzakeresine dair 4/71 numaralı takriri ve adı geçen Encümen mazbatası, (TBMM ZC., III.dönem 19.Cilt 55.Birleşim 03.05.1930:20) bulunmaktadır.Cebel-i Bereket Mebusu Naci Paşa'nın 14-05-1930 tarihli Yüksek Reisliğe gönderdiği yazısı şeklindedir; "*İlgün civarında, haritalarda saz denilen, Ağalar köyü bataklığının kurutulması için, Konya'dan Başarılı oğlu Mustafa Efendiye evvelce Konya vilâyeti tarafından verilmiş olan müsaade ve imtiyaz işi hakkında, Yüksek Meclis Arzuhal Encümenininin 10 şubat 1930 tarihli kararının Umumî Heyette müzakeresi için, Ordu Mebusu İsmail Beyefendi ile müştereken vaki olan:*

A - Teklif ve müracaatımız mezkûr kararın tevzii tarihi olan 20 şubattan itibaren 44 üncü günde olmuş ise de, 20 şubat perşembe günü Yüksek Meclis Ramazan Bayramı vesilesi ile 8 mart cumartesi gününe kadar 15 gün için tatil buyurulmuş olduğundan, mezkûr teklif ve müracaatımızın 44 günden bu 15 günün tenzili ile kalan 29 gün içinde, yani dahilî nizamnamenin 57 inci maddesi mucibince bir ay içinde, yapılmış olduğuna dair karar ittihaz buyrulmasını;

B - Bu bataklığın kurutulması, civarındaki bir kaç köyün sıhhati noktasından sıhhiye umurunca ve feyizli yeni arazi kazanılması noktasından nafia umurunca memlekete faydeli olacağından; başlanılmış ve büyük bir kısmı yapılmış olan bu hayırlı işin geri kalmaması için ve filen hiç bir muktedir rakibi olmayan müteşebbis Başaralı

Mustafa Efendinin mağdur ve mutazarrır olmaması için, müsaade ve imtiyazda şekle ait kusur ve noksan varsa bu cihetlerin bütün mesele ile beraber hallinin- vilâyetin iş'arı veçhile - Konya vilâyetine havale edilmesine dair karar ittihaz buyrulmasını;

C- Ve bu esaslara göre maslahatın tekrar Arzuhal Encümenine tevdi buyrulmasını istirham ederim. " (TBMM ZC.,III.dönem 24.Cilt 21.Birleşim 15.01.1931, s.no:32:39)şeklindedir. Encümene havale edilen taktir kabul edilmemiştir.(TBMM ZC.,III.dönem 24.Cilt 21.Birleşim 15.01.1931, s.no:32:39

Ayrıca Cebel-i Bereket Milletvekili Naci Eldeniz, dünyadaki işsizliğin sebepleri ve ekonominin gelişimi ile ilgili bir konferans vererek Türk Ocağı'nın önemine de değinmiştir. (Pınar,2015:545)

SONUÇ

1927 Seçimleri'nden önce İntihab-ı Mebusan Kanunu'nda bazı değişiklikler yapılmış, Mustafa Kemal Paşa tarafından seçilecek adayların belirlendiği bu seçimde Meclis'te Cebel-i Bereket'ten toplam üç milletvekili temsil edilmiştir.Milletvekilliğine Ali Rıza Bebe, Hüseyin Avni Zaimler ve Mehmet İhsan Eryavuz seçilmişlerdir. Üçüncü dönem seçimlerine Cebel-i Bereket'ten katılan Ali Rıza Bebe 239 oy, İhsan Eryavuz 240 oy, Hüseyin Avni Zaimler 240 oy almışlardır. İhsan Eryavuz havuz-yavuz davasındaki yolsuzluklar sebebiyle yargılanmış ve milletvekilliği düşürülmüştür. İhsan Bey'in yerine ise ara seçimlerde Abdullatif Naci Eldeniz seçilmiştir.Abdullatif Naci Eldeniz ise III. dönem ara seçimlerine katılarak 230 oy almıştır.Hüseyin Avni Zaimler'in vefat etmesi üzerine yapılan ara seçimlerde yerine Mehmet Sabri Toprak seçilmiştir. Mehmet Sabri Toprak'da Bükreş Büyükelçiliğine atandığından Saruhan milletvekilliğinden 1929 yılında istifa etmiş, yine aynı dönemde ikinci kez seçimlere katılarak 224 oyla Cebel-i Bereket'ten milletvekili seçilmiştir. I ve II.dönem İstanbul'dan III.dönemde de Cebel-i Bereket'ten milletvekili seçilen Ali Rıza Bebe meclis veznesinde görevi suistimal suçundan yargılanarak 1928 yılında yasama dokunulmazlığının kaldırılması kararıyla yapılan kovuşturma sonucunda beratine karar verilmiştir. Ali Rıza Bebe Türkiye Büyük Millet Meclisinde Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümenin raporunda hakkında meclis görevini suistimalle suçlanmıştır yine bu konuyla ilgili Cebel-i Bereket Milletvekili Ali Rıza Bebe ve Bitlis Milletvekili İlyas Sami Beylerin masuniyeti teşriyelerinin ref'i hakkında Başvekâlet Tezkeresi ve Muhtelit Encümen mazbatası bulunmaktadır. I.II ve III.dönemlerde Cebel-i Bereket'ten milletvekili seçilen İhsan Eryavuz'un da bakanlığının son günlerinde Havuz-Yavuz davası olarak bilinen ve hüküm giymesıyla sonuçlanan olaylar yaşanmış 1928 yılında da milletvekilliğinin düşürülmesine karar verilmiştir. İhsan Eryavuz hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerideleri'nde, Sabık Bahriye Vekili Cebel-i Bereket Mebusu İhsan ve Bilecik Mebusu Doktor Fikret Beyler hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Malatya Mebusu Başvekil İsmet Paşa'nın taktiri bulunmaktadır.

I.dönemde Saruhan'dan milletvekili seçilen Hüseyin Avni Zaimler ise II ve III. dönemlerde de Cebel-i Bereket'ten milletvekili seçilmiştir. Zaimler, 1930 yılında vefat etmiştir. TBMM Zabıt Cerideleri'nde Zaimler'in zimmetine kayıtlı tütünü kaçağa sarf etme suçundan yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi, Adliye ve Teşkilâtı Esasiye Encümenlerinden oluşan Muhtelit Encümen mazbatası bulunmaktadır. II. dönem de Saruhan'dan milletvekili seçilen Mehmet Sabri Toprak ise III. dönem ara seçimlerde Cebel-i Bereket'ten milletvekili seçilmiştir. Mehmet Sabri Toprak'ın Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerideleri'nde, Devlet Demiryolları bütçesi ile ilgili olarak hayvan nakliyatı konusunda, Maarif Teşkilatı Kanununun 11.nci maddesinin iki sene tecili hakkındaki kanunun kabul edilmesiyle ilgili, konuşmaları ve Orman kanunu lâyihasının müşterek bir Encümeninde müzakeresine dair taktiri bulunmaktadır. III.dönem Cebel-i Bereket Milletvekili seçilen Naci Eldeniz ise IV.Dönemde de Cebel-i Bereket'ten milletvekili seçilmiştir. Naci Eldeniz'in Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerideleri'nde, kanunda yer alan 45.nci madde yerine Hükümetin 47ve 48.nci maddelerini teklifi,bakımsız çocuklar ile ilgili sorusu,eski Kadıköy Belediye Müdürü Kemal'e emlak ve arazi verilmesine dair önergesi bulunmaktadır. Aynı zamanda irtikâp, rüşvet, zimmet, ihtilas ve diğer bazı cürümlerle maznun olan eşhası askeriyenin muhakemesi usulü hakkında kanun lâyihası ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümeni mazbataları hakkında, kabristanların önemi,Askerî usulü muhakemeleri,İlgin bataklığı ve ekonomi hakkında konuşmaları da bulunmaktadır.

REFERENCES/KAYNAKÇA

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

B.C.A.BelgeNo:30-10-0-0/74-488-10.

B.C.A.BelgeNo:30-10-0-0/74-488-1.

B.C.A. Belge No: 30-10-0-0 / 8-48-6.

B.C.A. Belge No: 30-10-0-0 / 8-48-13.

TBMM Arşivi

ABDULLATİF NACİ ELDENİZ Hal Tercümesi

ALİ RIZA BEBE Seçim Mazbatası

HÜSEYİN AVNİ ZAIMLER Hal Tercümesi

HÜSEYİN AVNİ ZAIMLER Seçim Mazbatası

İHSAN ERYAVUZ Seçim Mazbatası

MEHMET SABRİ TOPRAK Hal Tercümesi

MEHMET SABRİ TOPRAK Seçim Mazbatası

NACİ ELDENİZ Seçim Mazbatası

TBMM ZC.,III.dönem 1.Cilt 2.Birleşim 02.11.1927

TBMM ZC.,III.dönem 1.Cilt 4.Birleşim 05.11.1927

TBMM ZC.,III.dönem 1.Cilt 22.Birleşim 24.12.1927

TBMM ZC.,III.dönem 1.Cilt 23.Birleşim 27.12.1927

TBMM ZC.,III.dönem 2.Cilt 39.Birleşim 02.02.1928

TBMM ZC.,III.dönem 3.Cilt 63.Birleşim 21.04.1928

TBMM ZC.,III.dönem 5.Cilt 1.Birleşim 01.11.1928

TBMM ZC.,III.dönem 5.Cilt 2.Birleşim 05.11.1928

TBMM ZC.,III.dönem 5.Cilt 3.Birleşim 08.11.1928

TBMM ZC.,III.dönem 10.Cilt 54.Birleşim 18.04.1929

TBMM ZC.,III.dönem 10.Cilt 59.Birleşim 29.04.1929

TBMM ZC.,III.dönem 12.Cilt 73.Birleşim 30.05.1929

TBMM ZC.,III.dönem 15.Cilt 25.Birleşim 23.01.1930

TBMM ZC.,III.dönem 16.Cilt 32.Birleşim 15.02.1930

TBMM ZC., III.dönem 17.Cilt., 35.Birleşim, sayı.no:10, 13.03.1930

TBMM ZC.,III.dönem 17.Cilt 42.Birleşim 31.03.1930

TBMM ZC.,III.dönem 18.Cilt 51.Birleşim 24.04.1930

TBMM ZC.,III.dönem 19.Cilt 55.Birleşim 03.05.1930

TBMM ZC.,III.dönem 19.Cilt 62.Birleşim 22.05.1930

TBMM ZC.,III.dönem 19.Cilt 63.Birleşim 24.05.1930

TBMM ZC.,III.dönem 19.Cilt 64.Birleşim 26.05.1930

TBMM ZC.,III.dönem 20.Cilt 74.Birleşim 10.06.1930

- TBMM ZC.,III.dönem 21.Cilt 84.Birleşim 02.10.1930
- TBMM ZC.,III.dönem 22.Cilt 3.Birleşim 06.11.1930
- TBMM ZC.,III.dönem 24.Cilt 21.Birleşim, sayı no:32, 15.01.1931
- TBMM ZC.,III.dönem 24.Cilt 23.Birleşim 24.01.1931
- TBMM ZC.,III.dönem 26.Cilt 32.Birleşim 05.03.1931
- ALİ, K. (1955) İstiklâl Mahkemeleri Hatıraları, Atatürk Kütüphanesi Sel Yayınları, İstanbul.
- ARI, N. (2010) Bir Zamanlar Osmaniye, Hasret Ofset Sürekli Form Matbaacılık, Osmaniye.
- AĞAOĞLU, S. (2017) Babamın Arkadaşları, İletişim Yayınları 485 Anı Dizisi 23, İstanbul.
- ARMAĞAN,S. (1967) Türkiye'de Parlamento Seçimleri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, ISSN:1303-4375 Cilt :33 Sayı:3-4.
- ABİDİN, T. ve RIDVAN, K. (2017) I.Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Sempozyumu (ISMS), 20-23.10.2016, Belgrad/Sırbistan Bildiri Kitabı, Ankara.
- BAYAZIT, S. (2008) 1865-1866 Kürdağı, Cebel-i Bereket, Kozanoğulları İsyanı ve Güneydeki Aşiretlerin iskanları, Maraş Tarihi Serisi, Fa Ajans, 2008, Kahramanmaraş.
- DEMİREL, A. (2018) Tek Parti'nin İktidarı Türkiye'de Seçimler ve Siyaset (1923-1946), İletişim Yayınları, 2018 İstanbul.
- BİLÂ, H.(1999) CHP 1919-1999, Doğan Kitapçılık, Şefik Matbaası, Temmuz 1999 İstanbul.
- ÇOKER, F. Türk Parlamento Tarihi Milli Mücadele ve TBMM I.Dönem 1919-1923 III.Cilt, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları no:6, TBMM Kütüphanesi.
- ELİAÇIK, E. (2009) Yolsuzlukları Önlemede Uluslararası Deneyimler ve Türkiye Uygulaması, T.C.Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Finans ve Bankacılık Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- ERKMEN, A.(2019) İki Dereceli Genel Seçim Sistemlerinden Tek Dereceli Demokratik Seçimlere Yaşanan Süreç, Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi, Vol:6 Issue:33,pp, 2019 Gaziantep.
- HER YÖNÜYLE OSMANİYE (2016)."Dünü Bugünü Yarını:Her Yönüyle Osmaniye" Bildiriler Kitabı, Stratejik Kalkınmada Kent Değerleri Sempozyumu-Osmaniye, Mayıs.
- İSTİKLÂL MAHKEMELERİ(2015).(Kanun, Gereke ve Genel Kurul Tutanakları), TBMM Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı Yayınları No:1, 1.Cilt ,TBMM Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Basımevi, Ankara.
- KAPDAN, M. (2019) Türkiye'de Parlamento Seçimleri ve Yasal Çerçevesi, T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019 İstanbul.
- KÜÇÜK, S. (2018) Cumhuriyetin Biyografik Temellerinden:Mehmet Sabri Toprak, Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi Araştırma Makalesi, ISSN:2148-2292, 5(18).
- KILIÇ, H. (2010) Birinci Büyük Millet Meclisi'nde Cebel-i Bereket (Osmaniye) Mebusları ve Siyasi Faaliyetleri, T.C.Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- MAMAN, K. (2014) Kara Defter Atatürk'ün Silah Arkadaşı İhsan Eryavuz Anlatıyor Milli Mücadele ve Lozan, Timaş Yayınları, İstanbul.
- MEHMETEFENDİOĞLU, A. ve GÜREL, N. (2014) Yavuz-Havuz Davası, Tarih Okulu Dergisi, Yıl:7Sayı:XIX.

- OLGUN, K. (2011) "Türkiye'de Cumhuriyetin İlanından 1950'ye Genel Seçim Uygulamaları". Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, cilt 27, Sayı 79/Mart, 2011 Ankara.
- ORAN, E. (2012) Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Kurum Olarak Bahriye Vekâleti, T.C.Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- ÖZBEK, M. (2011) Türkiye Cumhuriyeti'nde Milli Ekonomiye Geçiş Çabaları-İş Bankası Örneği, T.C.Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ÖZTÜRK, K. Türk Parlamento Tarihi, TBMM, II.dönem, 1923-1927, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, No.3,
- ÖZTÜRK, K. Türk Parlamento Tarihi, TBMM, III.dönem, 1927-1931, III.Cilt., Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, No.10.
- ÖZTÜRK, K. Türk Parlamento Tarihi Araştırma Grubu Türk Parlamento Tarihi TBMM IV.Dönem 1927-1931, III.Cilt Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No:10.
- PAYASLI, V. (2018) Hüseyin Avni (Zaimler)Paşa, Turkish Studies History, Volume:13/8ISSN:1308-2140, Spring.
- PINAR, M. (2015) Adana Türk Ocağı ve Faaliyetleri (1923-1931), Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt:8 Sayı:41 ISSN:1307-9581, Aralık.
- SANSAR, F. (2006) Fırka-i Islahiye ve OSMANİYE, Osmaniye Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kültür Eserleri Dizisi-2, Hasret Ofset, Osmaniye.
- SEZEN, S. (2000) Seçim ve Demokrasi, Gündoğan Yayınları, Ekim 2000 İstanbul.
- SÜRMEİLİ, S. (2012) Konya Delibaş Mehmet İsyamı Sırasında İsyancılara Esir Düşen Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi Muhabiri Ensari Bülemd Bey'in Hatıraları, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Dergisi, 1(1).
- TUNAYA, Z. (2010) Türkiye'de Siyasi Partiler, Mütereke Dönemi 1918-1922 Cilt 2, İletişim Yayınları Araştırma-İnceleme Dizisi 84, 4.Baskı İstanbul.
- TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLAM ANSİKLOPEDİSİ, (1993) Türkiye Diyanet Vakfı, Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.,Yenibosna/İstanbul.
- ÜNAL, S. (2016) 1923 ve 1927 Seçimleri, Dora Basım-Yayın Dağıtım LTD.Şti., 1.Baskı.
- VARLIK, Ü. ve ÖREN, B. (2001) Seçim Sistemleri ve Türkiye'de Seçimler, Der Yayınları, Eylül 2001 İstanbul.
- YILDIRIM, S. (2008) Osmanlıdan Cumhuriyete Bir Bürokrat ve Siyasetçi:Mehmet Sabri Toprak (1878-1938), Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt:XXIV Sayı:71, ISSN:1011-727X, Temmuz Ankara.
- YILDIZ, B. (2019) Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve Tartışmaları (1923-1980), T.C.Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019 İzmir.
- YURT ANSİKLOPEDİSİ, (1982) Türkiye İl İl:Dünü, Bugünü, Yarını 1, (Adana, Adıyaman, Afyon, Ağrı, Amasya, Ankara), Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Nadir Kitap, Anadolu Yayıncılık, Adana, İstanbul.

EXTENDED SUMMARY

Asanjak, called *Cebel-i Bereket* and incorporated in the province of Adana in 1890, spread out over a wide area along with the inclusion of Payas and Osmaniye as well as the districts of Islahiye, Hassa, and Bulanik. Tribes were settled in this region with the settlement movement initiated by the *Fırka-i Islahiye* army. After the completion of the settlement movements, the province developed rapidly thanks to its geographic location and the advantage it had. With the declaration of the Turkish Republic and inauguration of the Second Grand National Assembly of Turkey, this region had its first deputy representation in the parliament following the elections held in 1927. Ali Rıza Bebe, Naci Eldeniz, İhsan Eryavuz, Mehmet Sabri Toprak, and Hüseyin Avni Zaimler were all deputies elected in the third election to Cebel-i Bereket. Ali Rıza Bebe, who was elected as a deputy to Istanbul in the second election, was elected in the third election to Cebel-i Bereket by a total of 239 votes: 35 from the Osmaniye Central District, 64 from the Ceyhan District, 44 from the Dört Yol District, 53 from the Bahçe District, and 43 from the Islahiye District. During his term as the office of the Administrator, he was tried for misconduct and embezzlement in the Parliament's finance office and his legislative immunity was revoked on 2 February, 1928. After the prosecution against him was completed, he was later acquitted. His speech, official certificate, and certificate of election are in the Official Reports of the Grand National Assembly of Turkey. Naci Eldeniz, a deputy elected in the third election, retired on 24 September 1928 of his own accord. He participated in the third-term Grand National Assembly of Turkey in by-elections and was elected as a deputy to Cebel-i Bereket with 230 votes: 35 from the Osmaniye Central District, 63 from the Ceyhan District, 40 from the Dört Yol District, 52 from the Bahçe District, and 40 from the Islahiye District. Information about him, his statement, certificate of election, writings, and speeches are all in the Official Reports of the Grand National Assembly of Turkey. İhsan Eryavuz participated in the third general election and was elected as a deputy to Cebel-i Bereket with 240 votes: 35 from the Osmaniye Central District, 65 from the Ceyhan District, 44 from the Dört Yol District, 53 from the Bahçe District, and 43 from the Islahiye District. He was tried in the *Yavuz-Havuz* case and decided to step down from his deputyship. His official certificate and statement are in the Official Reports of the Grand National Assembly of Turkey. Mehmet Sabri Toprak, another deputy elected in the third general election, resigned from his duty on 23 March 1929 as he had been appointed to the Bucharest Embassy. He participated in the third general election twice and was elected as a deputy to Cebel-i Bereket with 224 votes: 43 from the Osmaniye Central District, 60 from the Ceyhan District, 30 from the Dört Yol District, 52 from the Bahçe District, and 39 from the Islahiye District. His speech and statement are in the Official Reports of the Grand National Assembly of Turkey. Avni Zaimler, who participated in the third general election, was elected as a deputy to Cebel-i Bereket with 240 votes: 35 from the Osmaniye Central District, 65 from the Ceyhan District, 44 from the Dört Yol District, 53 from the Bahçe District, and 43 from the Islahiye District. Avni Zaimler's official certificate and certificate of election are in the Official Reports of the Grand National Assembly of Turkey. In summary, this article aims to discuss the works of deputies elected in the third general election to Cebel-i Bereket. The content of the study also includes biographies of these five deputies. In addition, the study discusses the elections of 1927, the results of the Cebel-i Bereket in the third general election and the votes of the deputies comparatively. In conclusion, as a result of the elections of 1927, Cebel-i Bereket was represented by five deputies in the Grand National Assembly of Turkey.